

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології
Юлія КОЛОМІЄЦЬ
23 05 2024 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри екології
агросфери та екологічного контролю
Протокол №7 від “15” травня 2024 р.

Завідувач кафедри
Олена НАУМОВСЬКА

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП
«Екологічний контроль та аудит»
Марина ЛАДИКА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІЧНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ»**

Галузь знань 10 «Природничі науки»

Спеціальність 101 «Екологія»

Освітня програма «Екологічний контроль та аудит»

Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробник: Бережнюк Є.М. канд. с.-г. наук, доцент

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни «Екологічне інспектування»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	101 «Екологія»	
Освітня програма	Екологічний контроль та аудит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (за наявності)	відсутній	
Форма контролю	залік/екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	1, 2	1, 2
Лекційні заняття	30 год	4 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год	4 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	120 год.	172 год.
Індивідуальні завдання	—	—
Кількість тижневих годин для денної форми навчання:		
аудиторних	4,0 год.	
самостійної роботи студента –	4,0 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою екологічного інспектування є контроль і оцінка ступеню екологічної безпеки господарської діяльності або екологічної ситуації, яка склалась на об'єктах (територіях); попередження або припинення негативного впливу певного виду антропогенної діяльності на здоров'я людей і навколишнє середовище.

Основні завдання вивчення курсу «Екологічне інспектування»:

- оволодіння методологією і порядком проведення державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;
- контроль за дотриманням вимог екологічного законодавства;
- передбачення, попередження і встановлення ступеню екологічного ризику і екологічної безпеки;
- обґрунтування висновків екоконтролю.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі

навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

СК18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні принципи, положення та характеристика проведення екологічного інспектування												
Тема 1. Загальні положення, структура, об'єкти вивчення дисципліни «Екологічне інспектування»	7	1	1			5	12					12
Тема 2. Характеристика та особливості проведення інспекторських екологічних перевірок	14	2	2			10	14	1	1			12
Тема 3. Етапи проведення екологічних перевірок та їх оформлення	9	2	2			5	14	1	1			12

Тема 4. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища	14	2	2			10	12					12
Разом за змістовим модулем 1	44	7	7			30	52	2	2			48
Змістовий модуль 2. Державний природоохоронний контроль у сфері лісових і біологічних ресурсів та об'єктах природно-заповідного фонду												
Тема 5. Особливості інспекторських перевірок об'єктів природно-заповідного фонду	12	2	2			8	10					10
Тема 6. Екологічне інспектування лісових ресурсів	12	2	2			8	10					10
Тема 7. Екологічне інспектування об'єктів тваринного світу	12	2	2			8	10					10
Тема 8. Державний контроль за використанням надр	10	2	2			6	10					10
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8			30	40					40
Змістовий модуль 3. Державний природоохоронний контроль у сфері використання земельних ресурсів, водогосподарської діяльності та охорони атмосфери												
Тема 9. Екологічне інспектування земельних ресурсів	10	2	2			6	14	2	2			10
Тема 10. Екологічне інспектування меліорованих земель	8	1	1			6	8					8
Тема 11. Екологічне інспектування водних ресурсів	10	2	2			6	8					8
Тема 12. Екологічний контроль за станом забруднення атмосферного повітря від стаціонарних джерел	10	2	2			6	8					8

Тема 13. Екологічний контроль за станом забруднення атмосферного повітря від пересувних джерел	10	2	2			6	8					8
Разом за змістовим модулем 3	48	9	9			30	46	2	2			42
Змістовий модуль 4. <i>Особливості екологічного інспектування щодо поводження з відходами, небезпечними шкідливими речовинами, а також на державному кордоні</i>												
Тема 14. Державний контроль у сфері поводження із відходами	8	1	1			6	10					10
Тема 15. Державний екологічний контроль у сфері поводження із небезпечними хімічними речовинами	8	1	1			6	8					8
Тема 16. Екологічний контроль вантажів, об'єктів тваринного і рослинного світу на державному кордоні	8	1	1			6	8					8
Тема 17. Екологічний контроль на державному кордоні	8	1	1			6	8					8
Тема 18. Радіаційний контроль на державному кордоні	10	2	2			6	8					8
Разом за змістовим модулем 4	42	6	6			30	42					42
Усього годин	180	30	30			120	180	4	4			172

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система державних органів екологічного контролю та їх функціональні обов'язки	1
2	Особливості інспектування суб'єктів діяльності згідно чинних вимог природоохоронного законодавства	2
3	Діяльність екологічних громадських організацій України	1
4	Значення громадського контролю в екологічному інспектуванні	2

5	Особливості оформлення протоколів про адміністративні правопорушення за єдиними стандартами у сфері природоохоронної діяльності	2
6	Облік збитків внаслідок нераціонального використання природних ресурсів на об'єктах природно-заповідного фонду	2
7	Розрахунок розміру збитків, заподіяних лісовому господарству внаслідок пошкодження дерев до ступеня неприпинення росту	2
8	Розрахунок розміру збитків, заподіяних лісовому господарству внаслідок знищення чи пошкодження дерев лісових культур, призначених для відновлення лісу, випасанням худоби та руйнуванням відмежувальних знаків	2
9	Розрахунки шкоди, заподіяної лісу через порушення правил заготівлі лікарських рослин, дикорослих плодів, грибів та ягід	2
10	Розрахунок стягнень за збитки, заподіяних рибному господарству	2
11	Визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами	2
12	Екологічне інспектування внаслідок нераціонального використання земельних ресурсів	2
13	Розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення правил охорони водних ресурсів на землях водного фонду, пошкодження водогосподарських споруд і пристроїв, порушення правил їх експлуатації	2
14	Екологічний контроль ступеня забрудненості річок в регіонах України за даними інтерактивних карт	2
15	Розрахунок суми збору за викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	2
16	Оцінка стану забруднення атмосферного повітря від пересувних джерел забруднення	2
	РАЗОМ:	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екологічні методико санітарні нормативи	2
2	Екологічні збитки	3
3	Екологічний ризик	5
4	Природоохоронне законодавство: правові основи природокористування; природні території і об'єкти	12

	особливої охорони, національне і міжнародне природоохоронне законодавств	
5	Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства	6
6	Громадський природоохоронний контроль в екобезпечному розвитку України	6
7	Екологічні показники виробничого процесу	10
8	Екологічна ємність території. Демографічна ємність території. Репродуктивна здатність території.	5
9	Еколого-соціально-економічні показники, які використовуються для оцінки природоохоронної діяльності	5
10	Екологічне інспектування меліоративних робіт	8
11	Екологічне інспектування рекультиваційних робіт	12
12	Взаємодія екологічної інспекції з підрозділами державних установ	12
13	Обмеження або зупинення виробничої діяльності, як один із заходів впливу на порушників природоохоронного законодавства	8
14	Контроль за охороною довкілля автотранспортними підприємствами	6
15	Державний контроль за використанням пестицидів та агрохімікатів	8
16	Екологічні аспекти сучасного лісокористування	12
	Разом	120

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- екзамен;
- модульні тести;
- захист практичних і самостійних робіт;
- інші види.

6. Методи навчання:

- словесні методи навчання (лекції, дискусії, обмін думок та відгуки тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод презентації);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометоди (дистанційні, мультимедійні тощо);
- самостійна робота (виконання необхідних поставлених завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання

- залік;
- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- захист практичних робіт;
- підготовка і виконання самостійної роботи;
- інші види.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021 р. протокол № 7).

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс дисципліни «Екологічне інспектування-I» і «Екологічне інспектування-II» (на навчальному порталі НУБіП України Elearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2463> і <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2583>).

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації:

1. Екологічне інспектування: Курс лекцій / Є.М. Бережнюк - Київ. Вид-во «Компринт», 2024. – 88 с.

2. Методичні рекомендації для здобувачів другого рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія щодо виконання практичних завдань із дисципліни «Екологічне інспектування» / Є.М. Бережняк - Київ. Вид-во «Компринт», 2024. – 108 с.

3. Методичні рекомендації для здобувачів другого рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія щодо виконання самостійної роботи із дисципліни «Екологічне інспектування» / Є.М. Бережняк - Київ. Вид-во «Компринт», 2024. – 36 с.

4. Бережняк Є.М., Угня В.Д. «Екологічне інспектування – важлива професійна дисципліна для магістрів спеціальності «Екологічний контроль і аудит» // Матеріали доповідей Х Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених "Екологія - філософія існування людства" 24-25 квітня 2024 р. К.: Вид-во НУБіП України. С. 28-30. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u341/zbirnik_filosofiya_2024_1.pdf

5. Берзіна С. В., Борейко В. Є., Бузан Г. С. Громадський екологічний контроль: посіб. для громадських інспекторів з охорони довкілля / за заг. ред. І.О. Яковлева. Київ: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 150 с.

6. Екологічне інспектування [Текст] : навч. посібник / П. П. Надточій [та ін.]; за ред. П. П. Надточія, Т. М. Мисливої ; М-во аграр. політики України, Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : ЖНАЕУ: Рута, 2011. 352 с.

7. Клименко М.О., Прищепя А.М., Стецюк Л.М., Брежицька О.А. Екологічне інспектування. Херсон: Олді Плюс, 2014. 400 с.

8. Клименко М.О., Прищепя А.М., Стецюк Л.М., Брежицька О.А. Екологічне інспектування. Навчальний посібник (стереотипне видання). Практикум. Херсон: Олді Плюс, 2024. 228 с.

9. Маленко Я.В., Ворошилова Н.В., Поздній Є.В. Екологічне інспектування: практикум з навчальної дисципліни для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності 101 Екологія / за ред. Я.В. Маленко. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 155 с.

10. Мороз О.І., Петрушка І.М., Кузь О.Н., Руда М.В. Навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2023. 688 с.

Інформаційні ресурси

1. Протидія кримінальним порушенням у сфері земельних відносин. URL: <https://cutt.ly/P99NxMD>

2. Порушення земельного законодавства: які можливі наслідки? URL: <https://legalaid.gov.ua/novyny/porushennya-zemelnogo-zakonodavstva-yaki-mozhlyvi-naslidky/>

3. Відповідальність та порядок визначення шкоди внаслідок вчинення земельного правопорушення/ URL: <https://cutt.ly/m99Msvt>

4. Класифікація правопорушень у сфері земельних відносин. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/129>
5. Збитки за забруднення водних об'єктів будуть розраховуватись за оновленою методикою. URL: <https://mepr.gov.ua/news/37498.html>
6. Як визначатимуть шкоду та збитки водним ресурсам, які завдані внаслідок воєнних дій? URL: <https://deplv.gov.ua/2022/09/06/yak-vyznachatymut-shkodu-ta-zbytky-vodnym-resursam-yaki-zavdani-vnaslidok-voyennyh-dij/>
7. Війна завдала водним ресурсам України збитків на мільярди гривень. URL: <https://eco.rayon.in.ua/news/564753-viyna-zavdala-vodnikh-resursam-ukraini-zbitkiv-na-milyardi-griven>
8. Держекоінспекція заявляє про колосальні збитки. URL: <http://www.golos.com.ua/article/365966>
9. Чиста вода. Інтерактивні мапа. URL: <https://texty.org.ua/water/>
10. Аналізуємо виконання президентської програми: контроль за забрудненням річок. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/06/10/statija/polityka/analizuyemo-vykonannya-prezydentskoyi-prohramy-kontrol-zabrudnenniyam-richok>
11. «Артерія життя»: як війна вбиває Сіверський Донець. URL: <https://sdbuvr.gov.ua/news/arteriya-zhyttya-yak-viyna-vbyvaye-siverskyi-donets>
12. Забруднення річок України – причини та наслідки. URL: <https://ns-plus.com.ua/2019/07/10/zabrudnennya-richok-ukrayiny-prychyny-ta-naslidky/>
13. Станіонарні джерела забруднення атмосфери. URL: <https://vyshneve-rada.gov.ua/component/content/article/39-nalogovay/7216-2021-10-05-07-21-28.html>
14. Інвентаризація викидів забруднюючих речовин. URL: <https://cern.com.ua/uslugi/air-services/inventarizatsiya-vikidiv-zabrudnyuyuchih/>
15. Екологічний податок за забруднення атмосферного повітря. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DG110436>
16. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря – з коксового заводу на Харківщині стягнуть понад 3,5 млн грн збитків. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/vikidi-zabrudnyuyucix-recovin-v-atmosferne-povitrya-z-koksovogo-zavodu-na-xarkivshhini-styagnut-ponad-35-mln-grn-zbitkiv>
17. Про необхідність отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. URL: <https://sosnitsa-rada.gov.ua/news/pro-neobhidnist-otrimannya-dozvolu-na-vikidi-zabrudnyuyuchih-rechovin-v-atmosferne-povitrya-2021-03-17>
18. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря – з коксового заводу на Харківщині стягнуть понад 3,5 млн грн збитків. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/vikidi-zabrudnyuyucix-recovin-v-atmosferne-povitrya-z-koksovogo-zavodu-na-xarkivshhini-styagnut-ponad-35-mln-grn-zbitkiv>
19. Про необхідність отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. URL: <https://sosnitsa-rada.gov.ua/news/pro-neobhidnist-otrimannya-dozvolu-na-vikidi-zabrudnyuyuchih-rechovin-v-atmosferne-povitrya-2021-03-17>

[neobhidnist-otrimannya-dozvolu-na-vikidi-zabrudnyuyuchih-rechovin-v-atmosferne-povitrya-2021-03-17](#)

20. До уваги громадян, які займаються мисливською діяльністю. URL: [https://nordbess-news.cv.ua/do-uvahy-hromadyan-yaki-zajmayutsya-myslyvskoyu-diyalnistyu](#)

21. Не давати спуску бракон'єрам - [https://cutt.ly/M98LRxQ](#)

22. Законодавство у сфері ведення мисливського господарства - [https://ivano-frankivskelg.in.ua/zakonodavstvo/zakonodavstvo-u-sferi-vedennia-myslyvskoho-hospodarstva.html](#)

23. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. URL: [https://mepr.gov.ua/news/36886.html](#)

24. Що таке Конвенція CITES та її додатки. URL: [http://uk.interlawyer.com.ua/shcho-take-konvenciya-sites-ta-yiyi-dodatki](#)

25. Захист видів, які знаходяться під загрозою зникнення (CITES). URL: [https://export.gov.ua/221zakhist_vidiv_iaki_znakhodiatsia_pid_zagrozoju_zniknennia_cites](#)

26. Екологічний контроль на державному кордоні. URL: [http://uk.interlawyer.com.ua/ekologichniy-kontrol-na-derzhavnomu-kordoni-ukrayini](#)

27. Радіоекологічний контроль сировини і продукції. URL: [http://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/RBM4.pdf](#)

28. Кордон для радіації. Як відбувається радіаційний контроль на державному кордоні України. URL: [https://www.uation.org/2021/09/01/kordon-dlya-radiatsiyi-yak-vidbuvayetsya-radiatsijnij-kontrol-na-derzhavnomu-kordoni-ukrayini.html](#)

29. Протидія незаконному переміщенню через державний кордон України радіоактивних матеріалів та предметів. URL: [https://nuclear-journal.com/index.php/journal/article/view/765](#)

30. Державне агентство лісових ресурсів: веб-сайт URL: [https://forest.gov.ua](#) (дата звернення: 10.06.2024).

31. Державна екологічна інспекція України: веб-сайт. URL: [https://www.dei.gov.ua/](#) (дата звернення: 10.06.2024).

32. Освітньо-професійна програма «Екологічний контроль і аудит». Електронне посилання. URL: [https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u243/opp_ekologichniy_kontrol_ta_audit_compressed.pdf](#)